

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Facto diuortio, an dos vxori restituenda sit: & an apud ipsam eiusque
expensis filij sint educandi. §. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

quia præsumendum est maiorem timorem habiturum violandi iuramentum, quam qualibet aliam cautionem, vt tradit in præfenti Glossa, & Innocent. in cap. ex transmissa, de restitut. spolior. Couaruu. 2. p. decret. cap. 7. §. 5. à numero 1. & segg. Sanch. lib. 10. disp. 18. n. 4. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 3. p. cap. 7. num. 7. Quapropter verissimum est, quod multis comprobatur Sanch. d. disp. 18. num. 3. 2. & 41. arbitrio Iudicis plurimum deferri, quæ cautio præstanda sit; nam in cap. literas. & c. transmissa solum exigitur cautio sufficiens, quæ esto regulariter semper debeat esse pignoratitia, vel fidei iuratoria, aliquando tamen iuratoria esse potest, vt ex dictis constat.

12 Pronunciata sententia diuortij ob viri scævitiã si ad tempus restringatur, scilicet quousque experiatur, an vir signa emendationis dederit, vel cautionem obtulerit, apertum est neutrum coniugem posse statim mutare, quia oblatius matrimonij. At si sententia absoluta sit, eo quod desperetur vir corrigendus esse à scævitiã quantumvis cautionem dederit, poterit innocens ad Religionem, vel Ordines transire eo modo ac si diuortium ob adulterium celebratum esset, quia oblatere debet coniugale. At hoc oblatere nequit, si quidem non speratur futurum: viro autem in cuius odium diuortium celebratur, nequit sicut adulter inuito innocente Religionem ingredi, exceptis illis casibus, in quibus diximus adulterum ingredi posse: sic docet Sanch. lib. 10. disp. 18. num. 48. vsque in finem. Basil. Ponce, cap. 2. 3. num. 9. Quod si post diuortium ob scævitiã celebratum coniux innocens ad sui consortium scævum virum admittat, eo ipso censetur iniuriam factam remittere, & securitatem habere in eius cohabitatione, ac proinde (nisi novæ se offerant) diuertere ex præteritis nequit vt notavit Farinac. lib. 2. conf. 1. 56. in fine. Basil. Ponce, lib. 9. cap. 2. 3. num. 9.

13 Ad extremum adverte, si coniux minor sit, in cuius odium sententia diuortij lata est ob elapsum tempus probationis beneficio restitutionis uti potest. Nam esto ad contrahendum matrimonium maior censetur, non tamen ad matrimonij dissolutionem. Neque ex illa concessione, quæ est exceptio à regula generali censendi sunt omnes casus matrimonio pertinetur, maxime cum inde non commodum, sed damnum minori accresceret, vti ex Sfortia notavit Basil. Ponce, cap. 2. 3. in fine.

§. X.

Facto diuortio, an dos vxori restituenda sit; & an apud ipsam eiusque expensis filij sint educandi?

- 1 Vxori restituenda est dos, & medietas lucrorum, si culpa diuortium factum sit.
- 2 Si ob adulterium vxoris, nec dos, nec lucrum restituitur. Si ob scævitiã aliqui consent restituentiam esse. Verius est oppositum.
- 3 Filij educandi sunt apud eum coniugem, quem iudex arbitrabitur spectat antiquo iure.
- 4 Si ob matris culpam diuortium fiat, consent plures apud patrem filios alendos esse post triennium.
- 5 Verior est sententia quæ affirmat expensis matris alendos esse etiam infra triennium.
- 6 Si diuortium neutrius culpa fiat, vtriusque expensis alendi sunt.

Vxori restituendam esse dotem, si diuortium non culpa vxoris, sed viri factum sit, colligitur manifestè ex cap. 1. de donat. inter vir. & vxor. vbi Abbas Bald. in cap. 1. vt licet non contestat, & deinde restituenda est medietas lucrorum vsque ad diuortij tempus, vt habetur cap. significauit, iuncta Glossa de donationib. inter vir. & vxor. Et tradit Couaruu. 4. decret. 2. part. cap. 7. §. 1. n. 6. Anton. Gomez leg. 53. Tauri num. 72. Matienz. lib. 5. recap. leg. 2. tit. 9. gloss. 1. Gutier. lib. 1. canon. qq. cap. 24. num. 14. Quinimo Palacios Rubios, Ferdinand. Gomez, Perez, in additionib. ad Seguram, Couaruu. quos refert, & sequitur Gutier. d. cap. 24. num. 15. existimant eo casu omnium lucrorum medietatem, quæ à viro post separationem acquirunt vxori competere, ac si matrimonium esset illæsum. Ex acquisitis vero post separationem ab vxore nihil vir noxius habet teste Baldo in leg. si vxor. num. 6. in fine. Cod. de conditionib. inferis, Et leg. non sine, Cod. de bonis quæ liberis, Decio leg. 1. n. 10. C. unde vir. & vxor. Matienz. dicta leg. 2. gloss. 1. n. 53. Gutier. dicto lib. 1. canon. qq. c. 24. n. 16. Quod si vxor dotem non attulerit, vel illi placuerit potius alià viro, quam sibi dotem concedi, debent illi à viro alimenta subministrari, tamen si aliunde habeat vnde viuat, vt comprobatur Farin. q. 143. §. separatio shori. n. 46. & segg. & §. expulsio. n. 27. Matth. de Afflictis dec. 10. n. 1. & 3. Gutier. de matr. c. 129. n. 24. & segg. eo quod iustum sit nihil ei detrahi ex fructibus, quos ille solum matrimonio perceptura erat, vt potè quæ nullam in separationem habet culpam.

Verum si diuortium fiat ob vxoris culpam, si ea culpa sit adulteri, neque dos illi restituenda est, nec vlla pars lucra acquiri sibi matrimonio constante, vel acquirere post diuortium. Quinimo ipsa obligatur communicare viro quidquid acquirat, vt rectè aliis relatis docent lib. 5. recapit. tit. 9. leg. 2. gloss. 1. numero 54. & 55. Gutier. lib. 1. canon. qq. cap. 24. numero 17. & sequent. Si verò ob scævitiã factum diuortium sit, existimat Basil. Ponce, lib. 9. cap. 2. 3. num. 12. dotem illi esse restituendam. Nam esto in cap. plerumque, de donationib. inter vir. & vxor. statuatur mulierem debere dotem amittere, si eius culpa diuortium factum sit, id intelligi debet, si talis sit culpa, cui amissio dotis annexa sit: hæc autem nulla est alia præter adulterium, vt constat ex dicto cap. plerumque, & viri mortem, leg. si ab hostibus 1. §. si vir vxorem. ff. Solutio matrimonij. ergo ob scævitiã dos amittenda non est. Sed immerito Basil. à communi sententia, quam tradit Sanchez lib. 10. disp. 1. num. 20. & disp. 20. numero 7. recedit, dicto cap. plerumque absque vlla limitatione affirmatur, vxorem amittere dotem, si eius culpa diuortium fiat; aliàs vir innocens dotis administratione, & fructu, quem haberet non facto diuortio priuandus esset absque culpa. Et licet ob solum adulterium, & mortem viri directè vxor dote priuetur, indirectè tamen ob quolibet delictum, quod separationem mutue habitacionis inducit.

Quoad filiorum educationem atinet, si ius antiquum Codicis spectemus in arbitrio Iudicis constitutum erat, apud quem soboles dissoluto matrimonio alenda esset. l. unica. Cod. diuortio factio. regulariter primo triennio apud matrem, postmodum apud patrem Iudex arbitratur, iuxta lege nec filium Cod. de patria potestate. At iure nouissimo Authentico ius de iur. si pater Cod. diuortio factio. apud quem liberi morari, & educari debent, cui consonat lex regia 3. tit. 19. part. 4. Quæ in lege tres indicantur limitationes. Prima, si vir diuortij causam dedit apud matrem innocentem remanentem ad secundas nuptias non sunt educandi filij, sed patris expensis, si locuples fuerit educandis filiis apud eum, quem Iudex arbitrabitur, vt notavit Sanchez dicto libro 10. disp. 20. num. 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 3. part. cap. 7. in fine. Quod si mater pauper sit, & minus idonea ad alendam prolem patri nocenti locupletis proles relinquatur educanda, quia in his spectatur quod proli commodius sit, sicuti notavit Sanch. & Layman. locis allegatis. Secunda limitatio est, si mater causam diuortij dedit, ipsaque locuples est, & pater pauper, patri relinquatur filij alendi, quia pater vt inquit Authent. minus idoneus est: & tradit Sanch. & Layman. supra. Et deciditur expressè Authent. vt licet matri & m. §. illud collat. 8. Tertia, si conuigat coniugem, ob cuius culpam diuortium celebratur esse fidelem, alterum verò in cuius fauorem fit diuortium infidelem esse, proles fidelem alenda traditur ob fidei fauorem. Argum. cap. fin. de conuers. in spualium, quod quod indicatur in dicta Authent. vsque bis si minus idoneus sit. Et tradit Angel. verbo Filius n. 21. Syluest. ibi q. 2. n. 24. Gutier. lib. 1. canon. qq. c. 24. n. 19. Sanch. d. disp. 20. n. 4. Layman. d. cap. 7. in fine. His positis.

Controuersia inter Doctores est, an quando ob matris culpam diuortium fit, debeant illius expensis filij apud patrem procreari? Nam esto in d. Authent. si pater, dictum sit si mater causam diuortij præstiterit, tunc apud patrem matris locupletis expensis filios alendos esse, illa verba matris locupletis expensis non habentur in originali, sed addita fuerunt ab Inexio, vt notavit Glossa in dicta Authent. vt licet, verbo alantur: ac proinde legem constitutere non possunt, sed tanquam casus omnis iuris communis regulis decidendus est. At iure communi matri solum infra primum triennium competit filio alimenta præbere, postmodum ipsi patri: leg. Nensennius. Et leg. si quis à liberis, §. si vel parent. ff. de liberis in quoslibet. Ergo absque fundamento asseritur matris nocentis expensis filios alendos esse apud patrem. Atque ita tenet Salicet. in leg. aliment a n. 15. de negotijs gestis, & repetit verius spectato iuris rigore Alexand. dicta leg. aliment a n. 6. Boer. conf. 17. num. 11.

Sed nullatenus recedendum est à communi sententia alere expensis matris delinquentis filios apud patrem alendos esse, vt habetur in dicta Authent. si pater. Et tradit Glossa in fine, & ibi Salicet. in fine, & Glossa in d. leg. aliment, verbo materna, & ibi Bart. num. 1. Paul. num. 3. Glossa in cap. fin. verbo insidientur de conuers. in spual. Et ibi Anton. num. 11. Cardin. quæst. 6. Syluest. verbo Filius quæst. 1. num. 24. Gutier. lib. 1. canon. qq. c. 24. num. 19. & de matr. q. 129. n. 5. Sanch. alios referens, lib. 10. disp. 20. num. 7. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 3. part. cap. 7. in fine. Ratio ea est, nam in penam delicti ob cuius causam matrimonium dissoluitur obligatur alimenta præbere filiis siue maiores triennio sint, siue minores. Ergo

Ergo mater eandem culpam committens æque damnata censenda est, siquidem mater est correlatiuum patris, & dispositum in vno correlatiuo, in alio censendum esse dispositum, quando eadem militat ratio, vt multis comprobatur. Eucard. loco de correlatio. num. 7. & 8. idemque lex regia 3. tit. 19. art. 4. vt vindicaret hanc obligationem alendi filios delinquentis expensis aliam esse ab obligatione, quæ iure communi parentibus inest, nullius mentionem patris delinquentis fecit, sed generaliter eam obligationem imposuit ei, qui diuortij causam dedit, siue filij maiores sint triennio, siue minores, ibi: [Y si caeçiese que se para el casamiento por alguna raçon derecha, à quel por cuya culpa se paffio es tenuto de dar de lo suyo con que etien los fijos si fuere rico quier sean menores de tres años quier seaa mayores; e el otro no fue en culpa los debe criar, e auer en guarda por tal raçon como sobredicha es.] Et cum lex penalis sit, nec pater tenebitur filios minores triennio, nec mater nocens maiores alere, quousque sententia adueniat, vt bene notauit Sanch. dicta disp. 20. num. 8. vbi num. 9. aduertit non esse hanc decisionem extendendam ad diuortium iniquè, & contrariis ordinem factum, quia lex regia 3. & dicta Auent. si pater expressè de diuortio legitimè factio loquantur, & pater extendendæ non sunt vitra casum in lege comprehensum.

Verum si diuortium neutrius culpa fiat, vt quando fit mutuo consensu; vel culpa vtriusque factum est, vt quando vterque de heresi damnatus est; vel vnus commisit adulterium, & alter heresim, rectè censet Thom. Sanch. disp. 20. num. 10. ius commune Codicis latum in leg. Nec filium, Cod. de patria potestate seruandum esse, vbi statuit filios minores triennio apud matrem, maiores vero apud patrem, cuiusque expensis alendos esse, nisi Iudex aliud fuerit arbitratus, iuxta leg. vnic. Cod. de diuortio factio, &c. quod nullà alià lege mutatum reperitur. At quando diuortium non solum quoad thorum, & habitationem, sed quoad vinculum fit, eo quod contractum matrimonium fuerit impedimento dirimente, filij eo tempore concepti vtriusque coniugis expensis alendi sunt, iuxta Textum in cap. 2. qui filij sunt legitimi. Quod videtur procedere siue sint minores, siue maiores triennio, eo quod æquum non sit vnum coniugem amplius quam alium grauari, cum vterque bonâ fide processerit. Lex verò Codicis ita uens expensis matris minores triennio, & patris expensis maiores triennio alendos esse, expressè loquitur de filiis conceptis ex matrimonio legitimo. Non ergo debet ad conceptos ex matrimonio nullo extendi. Atque ita tradit Sanch. de aliment. tit. 1. quæst. 14. num. 8. & tit. 7. quæst. 11. num. 18. Sanch. lib. 10. disp. 20. num. 11. Quod si aliquis coniugum malâ fide in contrahendo matrimonio fuerit, illius expensis filij alendi sunt, vt potè qui fuit in culpa vt haberetur, sicuti rectè notauit Sanch. supra.

§. XI.

Qualiter Religionis ingressu, vel Ordinis sacri assumptione diuortium inter coniuges fieri possit?

- 1 Coniux matrimonio consummato, & sectus a causa diuortij nequit licitè, nec validè Religionem profiteri.
- 2 Hic nulliter professus obligatus est castitatem seruare quantum commode possit.
- 3 Non est obligatus etiam ad Religionem in genere.
- 4 Potest sic professus propria auctoritate Religionem deservere.
- 5 Satisfit obiectioni.
- 6 Quæ dicta sunt de professione facta absque licentia coniugis procedunt, si licentia metu extorta sit.
- 7 Coniux absque alterius licentia nequit sacros Ordines suscipere matrimonio non consummato, validè tamen suscipit.
- 8 Ordinatus absque licentia coniugis non tenetur ad coniugem redire nisi ipsa petat.
- 9 Vno coniuge ex licentia alterius Religionem ingredi diente, debet alter Religionem ingredi, nisi senex sit & nullum incontinentie periculum adsit.
- 10 Etiam in hoc proposito arbitrio Episcopi relinquitur.
- 11 Non est necessaria alia licentia nisi à coniuge ad Religionem ingressum.
- 12 Coniux iubens, Religionem ingredi debet vs in ea proficiatur, tamen si contra sentiat Palacios.
- 13 Votum perpetue castitatis, quod coniux in saeculo emittit, non fit solempne professione alterius.
- 14 Si coniux licentiam concedens nec Religionem ingrediatur, nec votum emittat non obinde alterius professio irritatur.
- 15 Si predictus coniux ex cuius licentia alter professionem emittit nolit profiteri, vel votum castitatis emittit, & pericu-

- lum incontinentia patitur, tenetur Episcopus professum coniugi reuocare.
- 16 Quæ dicta sunt de Religionis professione, eadem obseruari debent in Ordinis sacri assumptione.
- 17 Spectato iuris rigore verius censetur obligatum non esse coniugem concedentem licentiam Religionem profiteri.
- 18 Coniugatus ad Ordines promotus nequit cum coniuge habitare.
- 19 Si aliquis de facto sacris iniuriatus sit, quin vxor Religionem profiteatur, vel votum castitatis emittat, petatque sibi maritum reddi, reddi debet.
- 20 Votum castitatis, quod vxor in hoc euentu emittit inhabilem reddit coniugem ad matrimonium mortuo viro.
- 21 Quod verum est siue vxor consenserit expressè ordinationi, siue dissimulauerit.
- 22 Coniugatus ad Ordinem sacrum ascendens absque expressa vxoris licentia irregularis est.
- 23 Si ex vxoris licentia ascendat, ipsa tamen castitatis votum non emittat, etsi aliqui excusent à predicta irregularitate, seu suspensione, verius est in eam incidere.

Coniux matrimonio consummato, & seclusa alia causa diuortij nequit licitè nec validè religionem profiteri absque alterius coniugis licentia, vti habetur expressè in cap. quidam. 3. & cap. placet, de conuers. coniugat. coniux namque matrimonio consummato non est sui iuris, sed alterius, cui se per matrimonium tradidit, nequit ergo absque eius consensu tradi Religioni, sicuti seruus inuito domino non potest Religioni addici. Quod si de facto professionem emittat, repeti ab altero coniuge potest, vt potè qui ius integrum, & illæsum habet, cui professio nulla præiudicare non potest.

Verum hic nulliter professus obligatus erit ad castitatem seruandam quantum cum matrimonio comparari potest, vt cauetur in supradictis capitulis. Quidam, & placet, quia præsumitur se voluisse obligare in quantum possit. Cum ergo se potuerit obligare ad non petendum debitum durante matrimonio, & illo dissoluto ad integram castitatem, censendus est ad eam castitatem mediâ illâ professione se obligare voluisse. At si expressam voluntatem habuisset non se obligandi ad castitatem, nisi dum in statu religioso persisteret, vel ex suppositione quod Religiosus esset, cessabit eius obligatio, quia decisio Pontificis solum in præsumptione fundatur, vt ex communi sententia tradit Sanch. lib. 7. disp. 34. n. 3. Lessius lib. 2. cap. 41. num. 29. Basil. Ponce, lib. 9. cap. 11. num. 3. Gutierr. cap. 95. de matrim. n. 20. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 3. p. c. 7. num. 4.

Illud verò certum esse debet sic Religionem absque licentia coniugis profitentem, non remanere obligatum etiam ad Religionem in genere mortuâ vxore, quia illa professio, & traditio nulla fuit, neque in illa imbibitur votum ingrediendi Religionem, sed est ipsemet ingressus qui cum nullus sit nullam parit obligationem, sicuti si coniugatus tentaret cum alia contrahere, ex prædicto contractu neque sponsalia nascerentur, neque vlla obligatio mortuâ coniuge contrahendi. In quo est latum discrimen à voto castitatis, quod durante coniugio vim habere potest, quatenus obligat ad non petendum debitum, & abstinentiâ à copula cum aliena. Secus est in professione, quæ cum absoluta sit stante coniugio nullum effectum habere potest coniuge non consentiente, vt colligitur manifestè ex dicto cap. placet. & cap. quidam de conuers. coniugator. Et tradit Sanch. d. disp. 34. num. 10. Lessius num. 25. Basil. Ponce, num. 5. Gutierr. cap. 95. à n. 23. Layman. d. cap. 7. num. 4.

Ex hac doctrina inferunt prædicti Doctores Basilio excepto sic professum coniuge non reuocante posse propria auctoritate Religionem deserere: vti deciditur cap. 2. 32. quæst. 5. iuncta Glossa ibi Et cap. vna sola 3. quæst. 5. & cap. accedens de conuers. coniugat. Imò Sotus in 4. d. 27. quæst. 1. art. 4. vers. casus autem Sanch. num. 15. Layman. num. 4. & alij censent obligatum esse ad coniugem redire, dum non consentit eius ingressui, quia est manifesta iniuria rem alienam, qualis tunc est coniugatus contra voluntatem domini retinere. Neque his obstat, Conc. Trid. sess. 25. c. 19. de regular. damnans tanquam apostatam eum qui quacunque ex causa habitum dimiserit, quia hoc intelligendum est cum spontè dimittit, secus si dimittit ex obligatione coniugij, vt ipsemet Basilius sibi contrarius explicat d. lib. 9. cap. 20. num. 2.

Neque his obstat quod in cap. placet de conuersione coniugat. asseratur de muliere sic Religionem ingressa in eius potestate non esse ad sæculum redire, sed in potestate mariti, & idem, quantum ad ipsum tenuit votum, quod post mortem viri tenere non desit. Non inquam obstat, nam cum Textus dicit non esse in potestate mulieris ad sæculum redire, intelligi debet, quin Monasterio constet fuisse irritam professionem: aliâ ius habet egressum impediendi. Vel die non posse ad sæculum redire, hoc est ad vitam coniugalem vt antea